

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid SPF

Wijziging: Vastgesteld in de bestuursvergadering van 7 december 2022.
Versie: November 2022.

Inhoud

Introductie.....	2
Context en uitgangspunten MVB-beleid.....	3
Onze overtuigingen en MVB ambitie.....	3
Uitgangspunten en internationale kader.....	5
MVB instrumenten.....	7
a. Screening op schendingen van internationale normen.....	7
b. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen.....	8
c. Uitsluitingsbeleid.....	9
d. Stemmen op aandeelhoudersvergadering.....	11
e. ESG integratie.....	12
f. Doelinvesterings, green bonds.....	13
Reikwijdte beleid.....	14
Toepasbaarheid Beleid.....	14
Rapportage.....	17
Uitwerking van gekozen thema's SPF.....	18
Gezondheid.....	18
Klimaat.....	18
Bijlage 1: De tien principes van het Global Compact.....	21
Bijlage 2: Due diligence proces.....	22
Bijlage 3: Uitsluitingscriteria controversiële wapens.....	30

Introductie

Teneinde de beoogde pensioenuitkering op korte en lange termijn te realiseren wenst Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten (hierna: SPF) de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. De doelstelling van het beleggingsbeleid is het beheren van de beleggingen zodanig dat mede met de beleggingsresultaten kan worden voldaan aan de pensioenverplichtingen en de toeslagambitie van het fonds. Dit sluit aan bij de langetermijnwaardecreatie die SPF beoogt: een goed en betaalbaar pensioenfonds voor nu en voor in de toekomst.

SPF belegt vanuit de ‘prudent person’ gedachte. Hierbij moeten de beleggingen voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico’s. Dit houdt onder andere in dat het beleggingsbeleid wordt afgestemd op de verplichtingenstructuur van het pensioenfonds tegen marktwaarde. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijk eisen die onder het financieel toetsingskader aan het beleggingsbeleid en risicomanagement worden gesteld. DNB houdt hier toezicht op.

SPF heeft daarom de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Het streven naar zo veel mogelijk zekerheid om in totaal een toeslag van gemiddeld ten minste 3%-punt per jaar te kunnen geven, rekening houdend met de voor toeslagverlening geldende wettelijke voorwaarden.
- Het met zoveel mogelijk zekerheid garanderen van de nominale pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten, inclusief de onvoorwaardelijke toeslagen van 2%-punt per jaar.

In dit document is het beleid van SPF rond Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) uiteengezet. Het is een integraal onderdeel van het totale beleggingsbeleid zoals verwoord in het Strategisch beleggingsplan en het jaarplan van SPF. Het fonds voert een MVB-beleid sinds 2008 en rapporteert over de invulling van het verantwoord beleggen beleid twee maal per jaar op de website. SPF voldoet aan de eisen die gesteld zijn vanuit de Wet verplichte Beroepspensioenregeling (WvB), artikel 130, waarin van SPF wordt verlangd dat het in het jaarverslag rapporteert “hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen”.

Transparantie is onlosmakelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. Wij geven in dit document aan hoe SPF invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord beleggen. De opbouw van dit document is als volgt. Ten eerste wordt ingegaan op de relatie met de algemene beleggingsbeginselen (investment beliefs), gevolgd door de gekozen uitgangspunten voor MVB, daarna wordt ingegaan op de door het fonds ingezette MVB-instrumenten en ten slotte is de reikwijdte van het gevoerde beleid beschreven.

Context en uitgangspunten MVB-beleid

Naast rendement en risico houden wij bij het beleggen ook rekening met mens, milieu, duurzaam ondernemen en hoe ondernemingen worden bestuurd. Wij geloven enerzijds dat dit uiteindelijk leidt tot betere financiële prestaties van ondernemingen en daarmee onze beleggingen en anderzijds dat wij ondernemingen via directe of meer indirecte weg kunnen bewegen de juiste dingen te doen voor mens en milieu. Daarom besteden wij waar nodig en mogelijk in ons beleggingsbeleid aandacht aan ecologische, sociale en governance (ESG) onderwerpen. SPF verwacht dat rekening houden met ESG onderwerpen in het beleggingsproces bijdraagt tot een beter inzicht in de risico's die aan de individuele beleggingen zijn verbonden.

Onze overtuigingen en MVB ambitie

SPF heeft op gestructureerde wijze zijn MVB-overtuigingen, MVB-thema's en MVB-ambities benoemd en vastgelegd. Deze set van overtuigingen vormen samen met een aantal uitgangspunten de basis van het MVB-beleid.

Deze MVB-overtuigingen zijn aanvullend op het investment belief dat ook in het beleggingsplan is opgenomen: *Wij richten ons beleggingsbeleid maatschappelijk verantwoord in, omdat wij geloven dat dit waarde toevoegt in de portefeuille en we daarmee bijdragen aan een toekomstige leefbare wereld.*

SPF formuleert haar eigen MVB-beleid in de vorm van uitsluitingen, engagementprogramma's, doelinvesteringen en MVB-doelstellingen en implementeert dit waar mogelijk. Hierbij maakt SPF een integrale afweging tussen sociale- en milieu aspecten, rendement en risico en het kostenaspect van het MVB-beleid. SPF volgt in haar beleid de maatschappelijke ontwikkelingen en streeft er naar om over een steeds groter deel van haar portefeuille een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid te voeren.

MVB-overtuigingen:

1. Wij vinden het belangrijk om er actief voor te zorgen dat onze beleggingsportefeuille zoveel mogelijk gevrijwaard is van maatschappelijk onwenselijke activiteiten volgens ons MVB-beleid. SPF streeft ernaar om over een steeds groter gedeelte van de portefeuille een verantwoord beleggingsbeleid te voeren.
2. Bij de vormgeving en doorontwikkeling van het MVB-beleid zal SPF het risico-rendement perspectief van beleggingen in combinatie met het maken van sociale- of milieu-afwegingen als belangrijke drijfveren meenemen. Deze drijfveren zijn bepaald vanuit het perspectief van de fysiotherapeut als deelnemer.
3. Bij toepassing/uitbreiding van het MVB-beleid nemen wij het kostenaspect ervan te allen tijde in overweging. Wij zullen bij het inzetten van MVB-instrumenten & oplossingen altijd meewegen of de kosten in verhouding staan tot de reikwijdte en het effect op de beleggingsportefeuille.
4. Met als doel bij te dragen aan een toekomstige leefbare wereld richt SPF haar beleggingsbeleid maatschappelijk verantwoord in, waarbij verder wordt gekeken dan wettelijke vereisten en aansluiting wordt gezocht bij de uitgangspunten zoals die door de OESO en Verenigde Naties zijn geformuleerd.

MVB-ambitie:

1. Wij nemen een volgende houding aan ten aanzien van MVB-ontwikkelingen, dat betekent dat wij die MVB-beleidsopties inzetten die breed in de markt beschikbaar zijn.

2. Het is onze ambitie om mee te lopen met de MVB-marktontwikkelingen en hierdoor een gemiddelde positie in te nemen op het gebied van duurzaamheid binnen de Nederlandse pensioenwereld.
3. Wel willen wij op het voor deelnemers relevante thema 'gezondheid' en 'klimaat' extra nadruk leggen.

MVB is continu in ontwikkeling. In toenemende mate worden ook vanuit wet- en regelgeving nieuwe vereisten opgesteld waar pensioenfonds aan moeten voldoen, ook op het gebied van MVB. SPF zal uiteraard aan deze regels voldoen. Daarnaast maakt SPF eigen keuzes en formuleert het korte- en langetermijndoelstellingen en heeft het specifiek voor klimaat doelstellingen geformuleerd.

Korte termijndoelstellingen 2023-2025

- Verdere integratie van MVB in alle onderdelen van strategisch beleggingsbeleid.
- Vergelijking van het MVB beleid van SPF en het MVB beleid van de fondsen. Mogelijkheden verkennen binnen illiquide beleggingen.
- Na implementatie van de klimaatdoelstellingen binnen credits in 2022, wordt bij de evaluatie van het UBS aandelenmandaat wereld ontwikkelde landen met ESG maatwerkbenchmark beoordeeld of de klimaatdoelstelling verder kan worden aangescherpt binnen deze portefeuille.
- Evaluatie van de uitsluitingsgronden.
- Mogelijkheden onderzoeken om de energietransitie via de beleggingscategorie Infrastructuur te stimuleren

Lange termijn doelstellingen

- Invulling geven aan MVB ambities en klimaatdoelstellingen van SPF en zorg dragen dat het beleid en de daarin gemaakte keuzes in lijn zijn met wet- en regelgeving, deelnemersprioriteiten en de portefeuille zoveel mogelijk gevrijwaard is van maatschappelijk onwenselijke activiteiten.

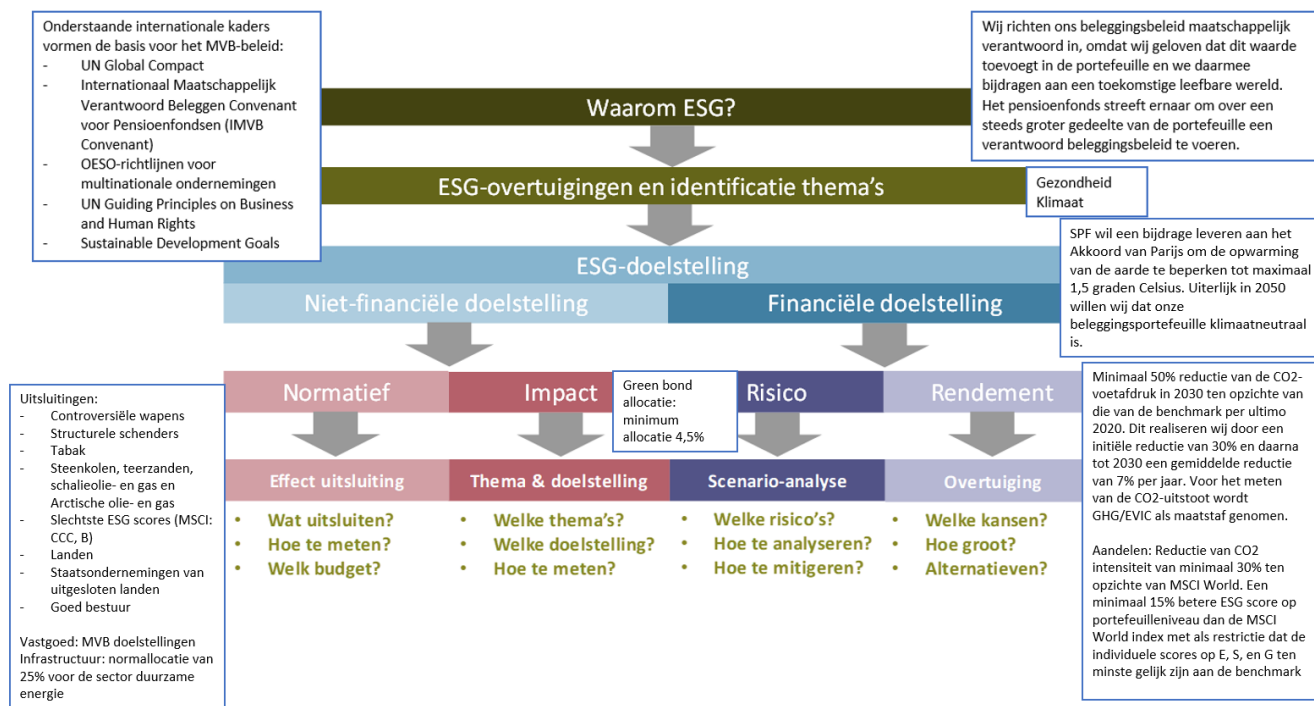
Klimaatdoelstellingen

SPF heeft haar klimaatovertuigingen vertaald naar drie doelstellingen:

- SPF wil een bijdrage leveren aan het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius. Uiterlijk in 2050 willen wij dat onze beleggingsportefeuille klimaatneutraal is.
- SPF streeft naar een stapsgewijze verlaging van de CO₂ voetafdruk van de beleggingsportefeuille.
- Daarnaast onderzoekt SPF op welke wijze nog meer een bijdrage geleverd kan leveren.

In de route naar uiteindelijk een klimaatneutrale portefeuille in 2050 streven we naar minimaal 50% reductie van de CO₂-voetafdruk in 2030 ten opzichte van die van de benchmark per ultimo 2020. Dit realiseren wij door een initiële reductie van 30% en daarna tot 2030 een gemiddelde reductie van 7% per jaar. Voor het meten van de CO₂-uitstoot wordt GHG/EVIC¹ als maatstaf genomen.

¹ GHG/EVIC is een metriek waarmee de blootstelling aan de uitstoot van broeikasgassen kan worden bepaald. Het resultaat is een maatstaf die aangeeft welk deel van de uitstoot van het bedrijf kan worden toegerekend aan de positie van SPF.

Uitgangspunten en internationale kader

Om invulling te geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen maakt SPF gebruik van internationale en breed geaccepteerde normenkaders. Deze kaders worden door SPF onderschreven en worden gebruikt bij de beoordeling van de ondernemingen waarin SPF belegt. De onderstaande kaders vormen daarmee de basis voor het MVB-beleid van SPF.

Het gaat om de volgende internationale kaders:

- UN Global Compact²
- Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant voor Pensioenfonds (IMVB Convenant)³
- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen⁴
- UN Guiding Principles on Business and Human Rights⁵
- Sustainable Development Goals (SDG's)⁶
- Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Internationale kaders

Het *UN Global Compact* vindt haar oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de conventies van de International Labour Organisation, de Verklaring van Rio inzake Milieu & Ontwikkeling en de anti-corruptie principes van de UN Conventie tegen Corruptie.

In december 2018 heeft SPF het International Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant ondertekend. Het IMVB convenant is een samenwerking tussen Nederlandse

² <https://www.unglobalcompact.org>

³ <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/pensioenfonds/convenant>

⁴ <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>

⁵ https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

⁶ <https://sdgs.un.org/goals>

pensioenfonds, non-gouvernementele organisaties, vakbonden en overheid om tot gelijklopend instrumentarium en rapportages te komen ten aanzien van MVB. Met dit convenant kiest SPF voor een aanpak waarbij de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights als basis worden genomen in het verantwoord beleggen beleid.

Door het ondertekenen van het *International Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) Convenant* voor Pensioenfonds behoren ook OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights tot het internationale normenkader van SPF.

De *OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen* maken duidelijk wat van ondernemingen wordt verwacht op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Ze bieden ondernemingen handvatten over hoe om te gaan met kwesties zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie. Volgens deze richtlijnen worden bedrijven geacht de daadwerkelijke en mogelijke negatieve impact van hun handelen op belanghebbenden te identificeren, voorkomen en verminderen. Daarnaast onderscheiden de OESO-richtlijnen consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De OESO-richtlijnen worden momenteel onderschreven door 44 landen. Hiermee zijn deze richtlijnen de enige door overheden onderschreven MVO-richtlijnen voor internationaal ondernemen en het enige kader dat een geschillenbeslechtingsstelsel bevat. De Nederlandse overheid implementeert deze richtlijnen via zogenoemde convenanten.

De *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* zijn internationale normen over mensenrechten waaraan staten en ondernemingen zich dienen te houden. Deze zijn in 2011 door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties goedgekeurd.

De *Sustainable Development Goals (SDG's)* van de Verenigde Naties vormen de wereldwijde maatschappelijke agenda voor overheden, ondernemingen en beleggers. De SDG's bestaan uit 17 ontwikkelingsdoelstellingen, die onderliggend 169 concrete targets hebben. De SDG's richten zich primair op de overheden van de 193 landen van de Verenigde Naties maar ook bedrijven worden gestimuleerd een bijdrage te leveren aan de doelstellingen.

Mede geïnspireerd door de SDG's heeft SPF het thema Gezondheid centraal gesteld. Het thema Gezondheid heeft een sterke relatie met de deelnemer/fysiotherapeut. Het prioriteren van het thema Gezondheid lijkt passend gezien de achterban, sector en brede maatschappelijke vraagstukken die spelen op dit vlak en de impact die dit heeft op specifieke sectoren in de beleggingsportefeuille. Het thema Gezondheid is te verbinden aan SDG 3: Good health and well-being. Daarnaast onderschrijft SPF SDG 13 'klimaatactie', welke is te verbinden aan het gekozen speerpuntthema Klimaat.

Vanuit de Europese Unie zijn regels opgesteld voor informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector. Deze regels staan bekend als de *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (hierna: SFDR) en de *Taxonomieverordening*. De SFDR en de Taxonomieverordening bouwen voort op onder meer de Sustainable Development Goals van de VN en de Overeenkomst van Parijs die erop is gericht de risico's en effecten van de klimaatverandering aanzienlijk te verminderen. Doel van de SFDR is om de informatieverstrekking aan eindbeleggers over de effecten op duurzaamheid door het beleggingsbeleid en de beleggingsbeslissingen door financiële marktpartijen, te verbeteren. Hierdoor wordt het gemakkelijker om te begrijpen hoe duurzaamheid een rol speelt in beleggingsbeleid. De Taxonomieverordening reikt een uniform EU-breed classificatiesysteem aan op basis waarvan

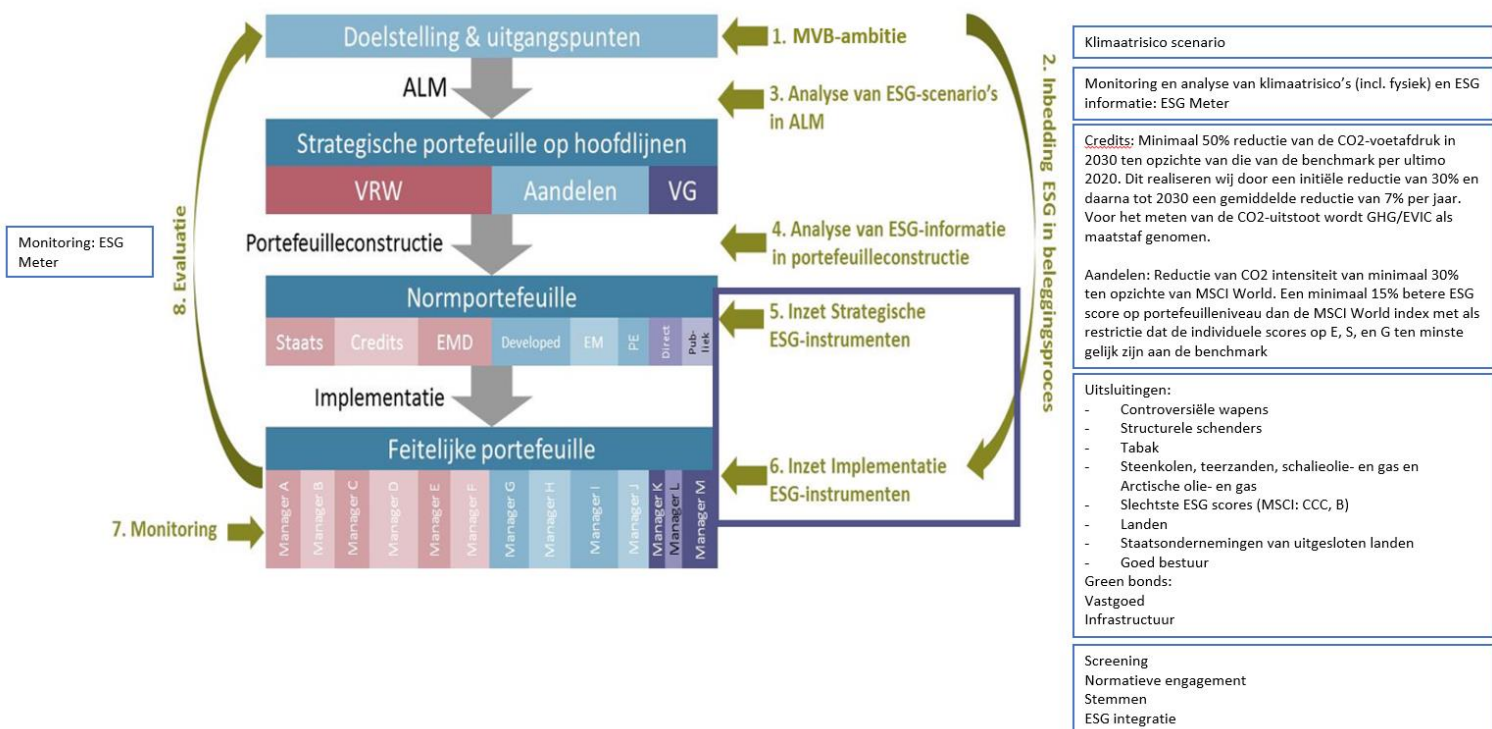
investeerdere en bedrijven kunnen beoordelen of bepaalde economische activiteiten inderdaad duurzaam zijn. Op de website van SPF treft u meer informatie over hoe deze regels worden toegepast.

MVB instrumenten

Verantwoord beleggen kan op verschillende manieren worden ingevuld. Daarbij staan diverse instrumenten ten dienste van SPF. Wij kiezen voor een combinatie van verschillende instrumenten voor de uitvoering van MVB-beleid. Bij het in praktijk brengen van het MVB-beleid maken wij gebruik van de volgende MVB-instrumenten:

- Screening op schendingen van internationale normen;
- Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
- Uitsluitingsbeleid;
- Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
- ESG-integratie, het integreren van duurzaamheidsinformatie in de beleggingsprocessen; en
- Doelinvesterings, green bonds.

De toepassing van deze instrumenten worden per onderdeel uitgewerkt.

a. Screening op schendingen van internationale normen

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, laat SPF ieder kwartaal de beleggingsportefeuilles screenen. Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Dit betekent:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.

- Met Schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door het screenen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum kan SPF risico's (negatieve impact) voor de samenleving en het milieu identificeren. Door middel van het normatieve engagement programma spreekt SPF ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van de dialoog rapporteert SPF periodiek. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal SPF de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden. Een uitvoerige beschrijving van het (due diligence) screeningsproces is terug te lezen in bijlage 2.

b. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen

Wij vinden het belangrijk om als betrokken belegger actief de dialoog aan te gaan met ondernemingen waarin wij beleggen (dit geldt voor zowel aandelen als voor bedrijfsobligaties), met als doel een positieve gedragsverandering te realiseren bij de onderneming en de onderneming aan te sporen tot langetermijnwaardcreatie. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen. Engagement is dan ook een centraal instrument binnen ons MVB-beleid.

Normatieve dialoog

Het doel van het Normatief engagement programma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Het betreft de internationale normen van het UN Global Compact, OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on business and Human Rights.

Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de internationale normen staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. Daarnaast leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Om die redenen wil SPF dit stoppen of voorkomen.

Indien de onderneming de schending van de norm niet opheft en niet langer openstaat voor dialoog kan de onderneming worden uitgesloten van beleggingen en wordt de onderneming op de uitsluitingslijst geplaatst. Het Normatief engagement programma sluit goed aan bij de uitgangspunten van het IMVB covenant waar SPF zich in 2018 aan heeft gecommitteerd.

Escalatiestrategie door bredere inzet van aandeelhoudersrechten en uitsluiting

SPF hanteert een escalatiestrategie voor het geval dat dialogen met ondernemingen uit de engagement programma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hoger geplaatste) contact personen of door het versturen (al dan niet gezamenlijk met andere beleggers) van een urgentie-brief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan SPF haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegen stemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij de engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd indien ESG hierin onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd indien de ESG-kennis binnen het bestuur onder de maat is. De onderneming kan hierover ook actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten.
- Het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergaderingen.
- Het plaatsen van aandeelhoudersresoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van deze aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waar de dialoog stagneert wordt op 'case-by-case' basis overwogen. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. De inzet van de aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet wanneer zij een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten zoals geïdentificeerd in het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen-beleid van SPF.

Indien de onderneming internationale normen schendt en tevens onderdeel is van het normatieve engagement programma dan is het uiterste middel uitsluiting van beleggingen. De onderneming kan worden uitgesloten van beleggingen wanneer de escalatie strategie niet succesvol is gebleken en de onderneming geen stappen onderneemt om de schending op te heffen.

c. Uitsluitingsbeleid

Wij vinden het belangrijk om de beleggingsportefeuilles te vrijwaren van maatschappelijk onwenselijke activiteiten. Wij voeren dan ook een uitsluitingsbeleid om onze normatieve ondergrens te borgen. Voor de definitie van deze ondergrens maken wij onderscheid tussen producten die wij onacceptabel vinden en ondernemingsgedrag dat wij onacceptabel vinden. Ondernemingen die niet voldoen aan onze ondergrens sluiten wij uit van het beleggingsuniversum. Dat betekent dat de vermogensbeheerders die wij aanstellen niet in deze ondernemingen mogen beleggen.

De lijst met uitgesloten beleggingen is aan verandering onderhevig. Deze lijst wordt tweemaal per jaar herzien en gecommuniceerd door Achmea Investment Management aan de externe vermogensbeheerders. Aanpassingen worden gecommuniceerd via de halfjaarlijkse rapportage Verantwoord Beleggen. De volgende uitsluitingen gelden:

1. Controversiële wapens;
2. Tabak;
3. Structurele schenders van het UN Global Compact, OESO richtlijnen en de UN Guiding Principles on business and Human Rights;
4. Steenkool, teerzanden, Schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas;
5. Uitsluiten van landen;
6. Staatsondernemingen;
7. Goed bestuur.

Controversiële wapens

SPF kiest ervoor om niet te beleggen in ondernemingen die controversiële wapens produceren. Wij vinden wapens controversieel wanneer deze onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. Dit is de reden dat wij ons beleggingsuniversum op voorhand willen ontdoen van deze producten. In de praktijk gaat het om de volgende wapens:

- Nucleaire wapens;
- Biologische wapens;

- Chemische wapens;
- Antipersoonsmijnen;
- Clustermunitie.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt SPF aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland ondertekend zijn zoals het verdrag van Ottawa, (verbod op antipersoonsmijnen) en het verdrag van Oslo (verbod op clusterbommen) en bij het beleid van de Nederlandse overheid.

Tabak

Vanwege de aantoonbare negatieve effecten van roken op de volksgezondheid en de daarmee gepaard gaande gezondheidszorgkosten sluiten wij tabak uit van het beleggingsuniversum. Dit sluit goed aan bij het thema Gezondheid. Het tabaksbeleid is gericht op de directe vervaardiging van tabaksproducten (waaronder sigaretten, sigaren, pijp en/of losse tabak, pruimtabak en/of snuiftabak, rookloze tabak en rauwe, bewerkte, gereconstitueerde en/of geëxpandeerde tabak). Een onderneming wordt uitgesloten indien de tabaksgoederen gerelateerde omzet meer dan 50% is.

De lijst met uitgesloten beleggingen is aan verandering onderhevig. Deze lijst wordt elk halfjaar opnieuw vastgesteld.

Structurele schenders van het UN Global Compact, OESO richtlijnen en de UN Guiding Principles on business and Human Rights.

SPF kiest ervoor om ondernemingen die de principes van de UN Global Compact structureel schenden uit te sluiten van beleggingen. Wij vinden ondernemingsgedrag onacceptabel wanneer de onderneming op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en (anti)corruptie schendt. SPF spreekt van een structurele schending wanneer de schending ook na dialoog, na ten minste twee jaar, nog altijd niet (in voldoende mate) is opgeheven. Het gaat hier om normen zoals genoemd in de uitgangspunten van het UN Global Compact, OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, zoals aangegeven van paragraaf 1.3. SPF neemt in dit kader de volgende elementen mee in de afweging om een onderneming uit te sluiten:

- ernst van de schending;
- bereidheid van onderneming om in dialoog te gaan met SPF, en
- de maatregelen die de onderneming treft om de schending op te heffen.

Steenkool, teerzanden, Schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas

SPF hanteert voor de discretionaire credits- en aandelenmandaten een restrictief beleid ten aanzien van steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctische olie- en gas.

Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

- De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
- De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

SPF hanteert tevens een restrictief beleid ten aanzien van teerzanden, schalieolie en -gas en arctisch olie en -gas. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging als de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzand, schalieolie en -gas en arctisch olie en -gas gerelateerde activiteiten.

Binnen dit criterium maakt SPF een uitzondering voor green bonds. Het is toegestaan om in green bonds te beleggen indien de omzet van de uitgevende instelling voor minder dan 30% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten en mits de uitgevende instelling voldoet aan de minimumvereisten van de overige uitsluitingsgronden.

Uitsluiten van landen

SPF kiest er voor om een landenbeleid te hanteren ten aanzien van obligaties uitgegeven door overheden. Ten aanzien van staatsobligaties mag niet belegd worden in obligaties (zowel sovereign als quasi-sovereign) geëmitteerd door landen die op de landenuitsluitingslijst van SPF staan. Voor het samenstellen van deze lijst wordt de Sanctiewet 1977 als handvat gehanteerd. Naast de EU sanctielijst en de VN sanctielijst worden de prestaties van de landen in de Freedom in the World index, de ITUC Global Rights index en de Corruption Perception Index als vertrekpunt gebruikt bij het opstellen van een landenuitsluitingslijst.

Staatsbedrijven

SPF wenst niet bij te dragen aan het financieren van landen die mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie niet in voldoende mate waarborgen. Repressieve regimes en het staatsbedrijf zijn sterk met elkaar verweven en is er een duidelijke directe relatie tussen de inkomsten verkregen vanuit het staatsbedrijf en het financieren van het regime. De relatie neemt verder toe indien het repressieve regime ook werkelijk de grootaandeelhouder en dus ook de belangrijkste economisch begunstigde is. Bedrijven in de uitgesloten landen waarin de staat een meerderheidsbelang (>50% aandelen) heeft, worden daarom uitgesloten van belegging.

Goed bestuur

SPF hanteert een beleid in lijn met de SFDR-wetgeving om te zorgen dat wordt belegd in ondernemingen die voldoen aan de praktijken van goed bestuur ('good governance'). Ondernemingen die zeer slecht presteren op het gebied van goed bestuur worden op voorhand uitgesloten. Daarbij wordt minimaal gekeken naar wettelijke vereisten op het gebied van:

- goede managementstructuren;
- betrekkingen met werknemers;
- beloning van het betrokken personeel;
- naleving van de belastingwetgeving.

d. Stemmen op aandeelhoudersvergadering

Corporate governance wordt vaak omschreven als goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende organen van een onderneming zoals de raad van bestuur, raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden, waarbij rekenschap, transparantie en toezicht een centrale rol spelen. Het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen is een van de belangrijkste aandeelhoudersrechten. SPF neemt het uitoefenen van zijn rechten als aandeelhouder dan ook serieus en het hecht groot belang aan het zijn van een betrokken aandeelhouder.

Goede corporate governance draagt bij aan langetermijnwaardecreatie

SPF is ervan overtuigd dat goede corporate governance bijdraagt aan de lange termijn waarde creatie bij de ondernemingen waar SPF in belegt. SPF is daarom een betrokken aandeelhouder en maakt actief gebruik van zijn aandeelhoudersrechten. Zo gaat SPF in gesprek met ondernemingen en stemt zij op aandeelhoudersvergaderingen. Daarbij streven wij niet alleen naar een goede corporate governance maar ook naar goed ondernemingsgedrag waarbij rekening wordt gehouden met maatschappelijke-, ethische- en milieu/klimaatkwesties.

De regels rond corporate governance en aandeelhoudersrechten zijn vastgelegd in verschillende wetten en codes. SPF onderschrijft de uitgangspunten voor goed ondernemingsbestuur van het International Corporate Governance Network en de Nederlandse Corporate Governance Code.

Corporate governance uitgangspunten

Het stembeleid van SPF is mede gebaseerd op de normen en best practices op het gebied van corporate governance zoals die van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en die van het International Corporate Governance Network (ICGN). Daarnaast worden voor elke afzonderlijke markt toepasselijke nationale wet- en regelgeving, lokale marktnormen en codes op het gebied van corporate governance toegepast. Het stembeleid publiceren wij los op onze website.

Transparantie

SPF vindt het belangrijk om transparant te zijn over hoe zij heeft gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Op de website is terug te vinden hoe er per aandeelhoudersvergadering en per agendapunt is gestemd (zie het Vote Disclosure Systeem). In het geval dat het pensioenfonds tegen een agendapunt heeft gestemd, is een toelichting gegeven. Daarnaast wordt in de MVB halfjaarverslagen en via Rapportages gerapporteerd over de resultaten van het stembeleid. Jaarlijks publiceert SPF op haar website een “Verslag verantwoord en betrokken aandeelhouderschap” waarin wordt aangegeven hoe het pensioenfonds voldoet aan regelgeving en de Nederlands Corporate Governance Code.

Fondsen

SPF belegt ook in fondsen. Voor dit deel is het niet mogelijk om zelf stemrecht uit te oefenen bij ondernemingen waarin de beleggingsfondsen beleggen. Het stemrecht is dan voorbehouden aan de beheerder van het beleggingsfonds.

Uitlenen van aandelen

SPF kiest er expliciet voor om geen aandelen uit te lenen. Op deze wijze borgt SPF dat het zelf het stemrecht kan uitoefenen op de aandelen in de beleggingsportefeuille.

e. ESG integratie

SPF vindt het meenemen van duurzaamheidsinformatie in het beleggingsproces belangrijk. SPF is ervan overtuigd dat ESG integratie, het structureel en zwaarwegend meenemen van duurzaamheidsinformatie in het beleggingsproces, op de langere termijn een positief effect heeft op het risico-rendementsprofiel. Om te monitoren waar de vermogensbeheerders staan ten aanzien van ESG integratie worden zij in het reguliere proces gemonitord. Periodiek worden de vermogensbeheerders bevraagd over hun additionele ESG prestaties en integraties. Bij de selectie van nieuwe vermogensbeheerders houdt SPF expliciet rekening met het duurzaamheidsprofiel van de vermogensbeheerder.

Best-in-class

SPF zet in op ESG-integratie via een best-in-class benadering. SPF is van mening dat bedrijven die op ESG-gebied sterk achterblijven bij sectorgenoten, niet in de beleggingsportefeuille horen. SPF heeft besloten om bij het beheer van de aandelenportefeuille ontwikkelde landen een best-in-class benadering toe te passen. Bedrijven met een ESG rating B of CCC worden uitgesloten van belegging. Daarbij wordt als prestatiedoelstelling opgenomen dat er minimaal een 15% betere ESG score is op portefeuilleniveau dan de MSCI Wereldindex, met als restrictie dat de individuele scores op E, S en G ten minste gelijk zijn aan de benchmark.

CO₂(e)-emissiereductie

SPF wil een bijdrage leveren aan het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius. Uiterlijk in 2050 willen wij dat onze beleggingsportefeuille klimaatneutraal is. In de route naar uiteindelijk een klimaatneutrale portefeuille in 2050 streven we binnen de bedrijfsobligaties naar minimaal 50% reductie van de CO₂-voetafdruk in 2030 ten opzichte van die van de benchmark per ultimo 2020. Dit realiseren wij door een initiële reductie van 30% en daarna tot 2030 een gemiddelde reductie van 7% per jaar. Voor het meten van de CO₂-uitstoot wordt GHG/EVIC als maatstaf genomen.

Bij de samenstelling van de aandelenportefeuille ontwikkelde markten wordt een CO₂ reductie doelstelling van 30% worden meegegeven ten opzichte van de reguliere MCSI Ontwikkelde Markten benchmark. Door bedrijven in portefeuille te beïnvloeden om hun bijdrage te leveren aan het Akkoord van Parijs tracht SPF de CO₂-emissies van de portefeuille verder te verlagen en ook een reductie van CO₂-emissies in de werkelijke economie te realiseren. In 2023 volgt de evaluatie van de CO₂ reductiedoelstelling binnen aandelen. Eventuele aanpassing zal volgen in 2023.

f. Doelinvesterings, green bonds

SPF heeft de ambitie te investeren in innovatieve en/of duurzame projecten of ondernemingen via zogenaamde doelinvesterings (impact investing). Daarbij gaat het om beleggingen die niet alleen een goed rendement opleveren tegen een aanvaardbaar risico maar ook bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke kwesties zoals klimaatverandering. SPF ziet in green bonds een instrument om invulling te geven aan de klimaatambitie en doelstellingen binnen de vastrentende waarden portefeuille.

Om de energietransitie te stimuleren belegt SPF in green bonds. Daarom heeft SPF een minimum allocatie vastgesteld van 4,5% voor de staat- en bedrijfsobligatieportefeuilles. SPF geeft daarmee de vermogensbeheerder van deze mandaten de opdracht een proactieve houding ten aanzien van green bonds aan te nemen. De streefpercentages worden periodiek geëvalueerd. SPF belegt daarnaast in het Achmea Investment Management Green Bond fund.

Voor de green bonds in de staats- en bedrijfsobligatieportefeuilles geldt een beperkt uitsluitingsbeleid rond steenkolen. Incidenteel wordt belegd in green bonds van steenkool gerelateerde bedrijven. SPF kiest hier bewust voor om zo de energietransitie van steenkool gerateerde bedrijven te faciliteren.

Reikwijdte beleid

Toepasbaarheid Beleid

SPF maakt voor het beheer van het vermogen gebruik van meerdere externe vermogensbeheerders. Het MVB-beleid kan direct worden toegepast op beleggingen die zijn vormgegeven in eigen beleggingsmandaten van SPF. Wanneer SPF echter gebruikmaakt van beleggingsfondsen is het niet mogelijk een eigen MVB-beleid toe te passen. Dan is het beleid van de aangestelde fondsbeheerder leidend voor de invulling en uitvoeringen van een eventueel MVB-beleid. ESG is een belangrijk onderdeel bij de selectie door SPF van deze fondsen, waarbij expliciet wordt gekeken, conform de investment case van SPF of het fonds voldoet aan de minimale ESG criteria zoals gedefinieerd door SPF. Gezien de samenstelling van de huidige portefeuille is het niet mogelijk om het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid op alle beleggingen toe te passen. Bij (wijzigingen van) de samenstelling en invulling van de beleggingsportefeuille en manager selectie worden MVB-overwegingen meegenomen.

Aandelen

De ESG maatwerkbenchmark voor Aandelen Wereld ontwikkelde landen is per 1 juli 2022 doorgevoerd. De belegging in deze categorie vindt plaats door middel van een discretionair mandaat beheerd door de manager UBS, waardoor het eigen MVB beleid van SPF van toepassing is. De instrumenten die benoemd zijn worden dan ook toegepast binnen dit mandaat.

De overige wereldwijde aandelenbeleggingen voor ontwikkelde landen en de aandelenbeleggingen voor opkomende markten zijn momenteel, ondergebracht in (multi-manager) beleggingsfondsen bij Russell Investments waarin meerdere institutionele beleggers participeren. Dit betekent dat het niet mogelijk is om de eigen uitgangspunten van het MVB-beleid toe te passen. Wel voert Achmea Investment Management namens SPF een dialoog met ondernemingen in de aandelenportefeuille die internationale normen hebben geschonden. Russell Investments voert een eigen MVB-beleid, bestaande uit het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen, het aangaan van een dialoog met ondernemingen, CO₂ reductiedoelstellingen, ESG integratie en het uitsluiten van controversiële wapens (clustermunitie) en tabak. Russell Investments rapporteert jaarlijks op hoofdlijnen over het gevoerde MVB-beleid. SPF publiceert deze rapporten op haar website.

Vastrentende Waarden

SPF heeft voor de Europese bedrijfsobligatieportefeuille een eigen discretionair mandaat. Dit betekent dat het uitsluitingsbeleid direct wordt toegepast op deze beleggingen. Het normatieve engagementprogramma en de CO₂ reductiedoelstellingen zijn ook van toepassing.

De wereldwijde High Yield beleggingen zijn ondergebracht in een beleggingsfonds van Achmea Investment Management. waarvan producenten van controversiële wapens, tabak en UN Global Compact schenders zijn uitgesloten. Deze uitsluitingen gelden ook voor het Green bond fonds en het Lagere Overheden Kasgeldfonds van Achmea Investment Management. Voor deze fondsen wordt het engagement programma van Achmea Investment Management toegepast.

Het green bond fonds classificeert als een artikel 9 fonds. Dit betekent dat de duurzame beleggingen in dit fonds een duurzame beleggingsdoelstelling heeft die toeziet op economische activiteiten die een substantiële bijdrage leveren aan de adaptie en mitigatie van klimaatverandering. Daarnaast wordt er geen significante schade toegebracht aan andere milieudoelstellingen en volgen de ondernemingen waarin belegd wordt internationale richtlijnen voor goed bestuur. Daarnaast is voor minimaal 10% van de duurzame beleggingen in de portefeuille vastgesteld dat deze voldoen aan de criteria van de EU Taxonomie.

Het MVB beleid inclusief het landenuitsluitingenbeleid is 1 op 1 van toepassing voor de discretionaire staatsobligatie en EMD HC beleggingsportefeuilles.

De ESG beoordeling van de bedrijfsobligatieportefeuille dient minimaal gelijk te zijn aan de ESG beoordeling van de benchmark.

Vastgoed

SPF belegt in indirect niet-beursgenoteerd vastgoed via ASR Real Estate IP en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling (strategische en jaarplannen), als bij de uitvoering (investerings- en desinvesteringsbeslissingen en monitoring) duurzaamheidscriteria te integreren.

Strategische doelstellingen 2023-2025

In het Strategisch Vastgoedbeleggingsplan 2023-2025 heeft SPF concrete doelstellingen geformuleerd ten aanzien van toekomstbestendig beleggen in vastgoed.

CO₂, SDG en GRESB doelstellingen

- Alle vastgoedfondsen hebben een 0-meting over hun CO₂ uitstoot uitgevoerd en dragen bij aan de vermindering van de totale CO₂ uitstoot. Hiervoor hebben zij concrete CO₂ doelstellingen vastgesteld.
- Alle vastgoedfondsen nemen deel aan GRESB Real Estate.
- Meer dan 80% (gemeten in volume) van de portefeuille heeft 4 of 5 sterren conform GRESB.
- Nieuw geselecteerde fondsen moeten deelnemen aan GRESB of het voornemen hebben om deel te gaan nemen aan GRESB en een minimale rating hebben of nastreven van tenminste 3 sterren.
- Het challengen van de fondsmanager bij een terugval in GRESB rating.
- SPF monitort jaarlijks de ontwikkeling van de energielabels van de Nederlandse woningen en daagt de fondsen waar nodig uit voor verdere stappen.

Actieplan MVB 2023-2025

- Het verzamelen en inzichtelijk maken van de SFDR-rapportages van de fondsmanagers en hierover aan SPF rapporteren. ASR IP zal, indien mogelijk, een onderlinge vergelijking maken op portefeuilleniveau als de data daarvoor toereikend zijn.
- SPF wil dat ook fondsmanagers die buiten de EU vallen en niet onder de SFDR vallen, zoveel mogelijk worden uitgedaagd om in de komende drie jaar toch een SFDR-rapportage op te gaan leveren, zodat op portefeuilleniveau vergelijkingen kunnen worden gemaakt.
- SPF wil in de periode 2023-2025 via de zogenaamde CREMM-tool inzicht krijgen wat de stranded assets in de vastgoedportefeuille zijn.
- SPF wil in 2023-2025 dat fondsmanagers inzage te geven in hun Paris-Proof plannen en dan met name de weg er naar toe om zo te beoordelen of het fonds zich aan haar eigen strategie houdt en een under- of outperformance laat zien naar een net-zero portefeuille.
- Alle bovenstaande acties zijn effectiever wanneer er een hoge data-coverage is. SPF verwacht dat met de fondsmanagers concrete afspraken worden gemaakt over het tijdstip waarbinnen zij geacht worden een 80-100% data-coverage te realiseren. Hierbij is het rapporteren van de CO₂-intensiteit een belangrijk aandachtspunt.
- In 2023 wordt een datasysteem ontwikkeld binnen ASR Real Estate om de fysieke klimaatrisico's binnen Europa inzichtelijk te maken. Naast deze ontwikkelingen gaat ASR IP de fondsmanagers uitdagen om over fysieke klimaatrisico's te (gaan) rapporteren.
- Op basis van de bovenstaande actiepunten zal ASR IP rapporteren en met SPF in overleg gaan of er nieuw MVB-beleid voor de vastgoedportefeuille in de jaren 2022-2025 vastgesteld kan/moet worden. Omdat bovenstaande acties voor het overgrote deel nog betrekking hebben op het verzamelen van data is het nu nog te vroeg om hier al beleid op te ontwikkelen.
- Met ingang van 2023 zal ons engagement proces/-beleid voor onze klanten inzichtelijk worden gemaakt in een engagement-rapportage.

- De pensioenregeling van SPF classificeert als een zogenaamd artikel 8 SFDR pensioenproduct. Voor alle Europese fondsen die SPF in haar vastgoedportefeuille selecteert geldt met ingang van 1 januari 2023 dat deze vastgoedfondsen zichzelf classificeren als artikel 8 fondsen. Per ultimo 2022 geldt dat alle huidige Europese vastgoedfondsen die onder de SFDR-regeling vallen zichzelf als artikel 8-fondsen kwalificeren.
- SPF heeft geen specifiek beleid voor wat betreft het investeren in impact-fondsen. Mocht bij een selectie van een nieuw vastgoedfonds een fonds beschikbaar zijn dat kwalificeert als een impact fonds op basis van artikel 9 SFDR en dat fonds heeft dezelfde financiële parameters als een artikel 8 vastgoedfonds dan is het investeren in een artikel 9 impactfonds een pré.

Alternatieve Beleggingscategorieën

Bij het selecteren van nieuwe fondsen voor alternatieve beleggingscategorieën houdt het fonds rekening met de hiervoor genoemde MVB-uitgangspunten.

Private Equity

Bij het selecteren van private equity beleggingen worden ESG-criteria gehanteerd. Voor de beheerders van private equity worden specifieke voorwaarden opgelegd: de beleggingsfondsen moeten een duurzaamheidsbeleid hebben en de uitgangspunten van het UN Global Compact meenemen. Daarnaast moet er voldoende transparantie zijn en sprake zijn van beloningsbeleid. Bij het beloningsbeleid is de 'alignment of interest' en de wijze waarop de beloning tot stand komt van belang.

Infrastructuur

SPF belegt in Infrastructuur via Achmea Investment Management en streeft ernaar om zowel bij de beleidsbepaling als bij de uitvoering duurzaamheidscriteria te integreren. Daarbij wordt aandacht besteed aan milieuaspecten, maar ook aan sociaal-maatschappelijke factoren en aan goed fondsbestuur en transparantie (ESG-criteria). Fondsmanagers worden actief aangespoord te beleggen conform de regels van de United Nations Principles for Responsible Investments (UNPRI) en deze regels te ondertekenen.

SPF heeft er bewust voor gekozen om met haar infrastructuur beleggingen positieve klimaatimpact te maken en heeft dit in de portefeuille vastgelegd met een normallocatie van 25% voor de sector duurzame energie. Tevens worden fondsmanagers gevraagd om de CO₂-footprint van hun portefeuille in kaart te brengen, CO₂-doelstellingen te formuleren en hierover te rapporteren. SPF verwacht van haar fondsmanagers dat zij ambitie tonen om hun MVB-prestaties continue te verbeteren.

Achmea Investment Management is lid van GRESB Infrastructure en stimuleert de fondsmanagers tevens lid te worden van de GRESB Infrastructure Benchmark en deel te nemen aan het jaarlijkse GRESB Infrastructure onderzoek. Op deze manier kunnen infrastructuur beleggingen op fonds- en asset niveau, gemonitord en met elkaar vergeleken worden op het gebied van ESG en andere duurzame factoren. Alle fondsmanagers besteden in hun beleggingsrapportages steeds meer aandacht aan de ontwikkelingen op het gebied van ESG.

Achmea Investment Management hanteert bij het selecteren van nieuwe infrastructuurfondsen in haar due-diligence diverse duurzaamheidscriteria en neemt deze criteria ook mee in de weging bij de selectie van de beste fondsen. Daarnaast worden aandeelhoudersvergaderingen van de fondsen bijgewoond en gebruik gemaakt van het stemrecht. De ontwikkelingen op het gebied van

duurzaamheid komen aan de orde zowel op de aandeelhoudersvergadering als door middel van engagement en dialoog rechtstreeks met de fondsbeheerder.

Rapportage

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. Wij doen daarom twee maal per jaar verslag over de invulling van ons verantwoord beleggen beleid. Ook rapporteren wij over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. De rapportages zijn toegankelijk via de website. De volgende documenten worden gepubliceerd:

- Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid;
- Halfjaarlijks Verantwoord Beleggen Verslag;
- Halfjaarlijks Voortgangsverslag Normatieve dialogen (voor het bestuur: niet publiek);
- ESG-beleid en –resultaten Russell Investments en Robeco;
- Overzicht beleggingen per jaareinde;
- Verantwoord en Betrokken aandeelhoudersverslag;
- Vote Disclosure Systeem (VDS);
- Kwartaalrapportages stemmen.

Uitwerking van gekozen thema's SPF

Gezondheid

Het thema Gezondheid is passend bij beroepsgroep Fysiotherapeuten en het sluit aan bij SDG 3 Gezondheid en Welzijn. Pensioenfonds Fysiotherapeuten draagt met de inzet van verschillende instrumenten bij aan verbetering van gezondheid in de breedste zin van het woord, zoals een gezonde leefstijl en een betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg.

Instrumenten

Uitsluiten van ondernemingen

SPF geeft invulling aan het speerpuntthema gezondheid door zelf niet direct te beleggen in tabaksproducenten. Deze ondernemingen worden uitgesloten van beleggingen. SPF belegt niet in aandelen of bedrijfsobligaties van tabaksproducenten omdat deze producten een schadelijk effect hebben op de gezondheid.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen:

Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een belangrijke manier om invulling te geven aan de rol van betrokken beleggers en om invloed uit te oefenen op ondernemingen. Naast onderwerpen als de benoeming van bestuurders, het goedkeuren van de jaarrekening, beloningsbeleid en de uitgifte van aandelen staan steeds vaker aandeelhoudersvoorstellen gerelateerd aan het onderwerp gezondheid op de agenda. SPF stemt voor deze aandeelhoudersvoorstellen.

ESG Integratie in het beleggingsproces:

Binnen de interne beleggingsprocessen wordt rekening gehouden met Ecologische, Sociale en Goed bestuur factoren (ESG). Gezondheid maakt een integraal onderdeel uit van de Sociale-pijler. Binnen de beleggingscategorie bedrijfsobligaties worden de ESG factoren meegenomen in het beleggingsproces.

Samenwerken en onderschrijven van initiatieven:

SPF ondersteunt verschillende initiatieven op het gebied van gezondheid. De uitgangspunten en doelstellingen van de initiatieven worden meegenomen in de dialogen die SPF voert.

Klimaat

Tijdens de klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Parijs eind 2015 bereikten de bijna 200 deelnemende landen overeenstemming over een bindend klimaatakkoord. Daarmee moet de uitstoot van broeikasgassen worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde worden beperkt tot maximaal 2°C met 1,5°C als streefwaarde. De wereldwijde broeikasgasuitstoot moet op basis van het klimaatakkoord in 2050 met 95 procent zijn teruggebracht ten opzichte van 1990. Voor de 1,5°C-doelstelling komt dit neer op een emissiereductie van meer dan 100%.

Klimaatovertuiging

SPF heeft een set aan klimaatovertuigingen vastgesteld, die leidend zijn in de verdere ontwikkeling en implementatie van het klimaatbeleid. De klimaatovertuigingen zijn hieronder uiteengezet.

- SPF stelt een goed en betaalbaar pensioen voor haar deelnemers voorop. Daarvoor ziet SPF het thema klimaatverandering als een relevant onderwerp vanuit een maatschappelijk perspectief en vanuit een risico-rendementsperspectief voor de beleggingsportefeuille.
- SPF ziet klimaatverandering als een materieel risico en beschouwt klimaatverandering als één van de risico's die het pensioenfonds loopt.

- Als institutionele belegger wil SPF een bijdrage leveren aan de energietransitie die passend is bij haar omvang.
- SPF vindt CO₂ reductiedoelstellingen (in de reële economie) belangrijk om bij te dragen aan het Akkoord van Parijs.

Klimaatdoelstelling

De klimaatovertuigingen hebben wij vertaald in de volgende doelstellingen:

- SPF wil een bijdrage leveren aan het Akkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius. Uiterlijk in 2050 willen wij dat onze beleggingsportefeuille klimaatneutraal is.
- SPF streeft naar een stapsgewijze verlaging van de CO₂ voetafdruk van de beleggingsportefeuille.
- Daarnaast onderzoekt SPF op welke wijze nog meer een bijdrage geleverd kan leveren.
- Als institutionele belegger wil SPF een bijdrage leveren aan de energietransitie die passend is bij haar omvang. SPF heeft daarom een vast percentage gealloceerd naar green bonds in de portefeuilles. Daarnaast wil SPF de mogelijkheden onderzoeken om de energietransitie via de beleggingscategorie Infrastructuur te stimuleren. Om bedrijven te stimuleren voortgang te maken met de energietransitie zal SPF de dialoog met bedrijven hierover starten via een engagement programma.

Instrumenten

Uitsluiten van ondernemingen

SPF hanteert voor de discretionaire credits- en aandelenmandaten een restrictief beleid ten aanzien van steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en arctische olie- en gas.

Het steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

- a. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
- b. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

SPF hanteert tevens een restrictief beleid ten aanzien van teerzanden, schalieolie en -gas en arctisch olie en -gas. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging als de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzand, schalieolie en -gas en arctisch olie en -gas gerelateerde activiteiten.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Om de beleggingsrisico's als gevolg van klimaatverandering te identificeren en te beheersen, maar ook om bijhorende kansen te benutten, besteedt SPF met haar stembeleid aandacht aan klimaatverandering. SPF streeft naar een klimaat neutrale samenleving in 2050. Om dit doel te bereiken maakt het gebruik van haar aandeelhoudersrechten. SPF zal klimaattransitieplannen van ondernemingen die grote bijdragers zijn van de uitstoot van CO₂ nauwkeurig beoordelen. SPF zal (aandeelhouders)voorstellen die de transitie bevorderen en realistisch zijn steunen. Wanneer

ondernemingen niet hun verantwoordelijkheid nemen kan dit leiden tot tegen stemmen tegen bijvoorbeeld de (her)benoeming van bestuurders.

Voor het thema klimaat verwachten wij dat de bedrijfsstrategie is gericht op de doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius, zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs en/of een plan hebben opgesteld om in 2050 een netto-uitstoot van nul te bereiken.

ESG Integratie in het beleggingsproces:

Zie pagina 12 en 13 voor een verdere toelichting.

Bijlage 1: De tien principes van het Global Compact

Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Ondernemingen die het UN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Ondernemingen dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Ondernemingen dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Ondernemingen dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

- 10e principe: Ondernemingen dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Bijlage 2: Due diligence proces

1. Inleiding Due diligence

Zoals aangegeven in 4.1.1. van het MVB beleid doorloopt SPF periodiek een screening van bedrijven op het schenden van de internationale normen. In deze bijlage geeft SPF aan welke stappen worden doorlopen in dit proces, ook wel de due diligence cyclus genoemd.

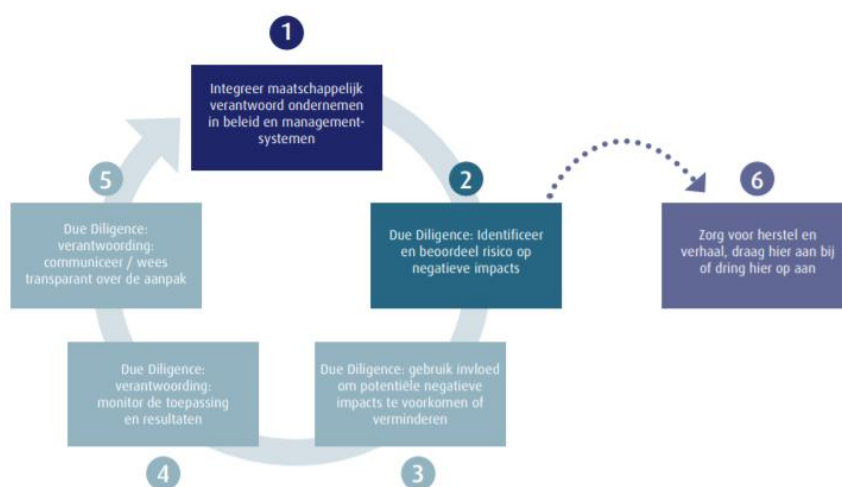
SPF doorloopt periodiek een due diligence cyclus om de daadwerkelijke en mogelijke negatieve impact van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren te identificeren, te voorkomen en te verminderen alsmede om verantwoording af te leggen over hoe SPF omgaat met de geïdentificeerde risico's.

Due diligence is er op gericht om de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren (dus de negatieve impact voor de samenleving en het milieu in zowel de beleggingsportefeuille als bij potentiële beleggingen) te identificeren, prioriteren en analyseren.

In deze bijlage gaan we nader in op de verschillende stappen van het due diligence proces. Daarbij hanteert SPF het model en de terminologie van het Instrumentarium van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfonds⁷. Zie tevens figuur 1. NB: De stappen in figuur 1 hebben een afwijkende benaming van de stappen die in het 'Instrumentarium Convenant Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfonds' worden genoemd en die zijn uitgewerkt in deze bijlage. Figuur 1 is namelijk oorspronkelijk afkomstig uit de OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen. Het instrumentarium maakt de vertaalslag van het due diligence proces van de OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen naar het Internationale Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Convenant voor Pensioenfonds en hanteert daarom afwijkende benamingen.

Figuur 1: Due diligence cyclus

Bron: Instrumentarium Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfonds

⁷ <https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/pensioenfonds/instrumentarium.pdf?la=nl&hash=8B14DB50274FC744ADA75207D2B28876>

Toelichting op de verschillende stappen van het due diligence proces

Stap 1 Inbedden van ESG in relevant beleid en managementsystemen

SPF onderschrijft de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer⁸. Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze due diligence screening wordt uitgevoerd door onze Integraal Beheerder (Achmea Investment Management) op basis van ISS ESG informatie.

Stap 2 Identificeren en beoordelen van daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (wereldwijde aandelen en Global credits) worden (potentiële) negatieve impacts op de samenleving en het milieu geïdentificeerd. Dit zijn de belangrijkste ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Ter beoordeling wordt vervolgens gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of het milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Dit houdt het volgende in:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen, zodat deze overeenkomt met de situatie voorafgaand aan de negatieve impact.

Tevens wordt de mate van waarschijnlijkheid meegewogen. Het screeningsproces vindt vier maal per jaar plaats aan de hand van de bevindingen van het onderzoeksbureau ISS ESG.

Thematische aandachtsgebieden voortkomend uit de due diligence

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtsgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de prioriteringsbeoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de ISS ESG data. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering van de thematische aandachtsgebieden.

De thematische aandachtsgebieden voor SPF zijn gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu. In paragraaf 3 van deze bijlage worden de (internationale) standaarden uiteengezet die gebruikt worden bij de thematische aandachtsgebieden. Deze thematische aandachtsgebieden zijn al sinds de start van het toepassen van het MVB beleid (2008) integraal onderdeel van het normenkader dat breed gedragen is door de deelnemers van SPF.

SPF prioriteert de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact aan de hand van de ernst en waarschijnlijkheid en gebruikt voor alle geïdentificeerde casussen zijn invloed om de negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren. Hierbij wordt geen nadere prioritering gemaakt tussen thematische aandachtsgebieden, locatie waar de daadwerkelijke of potentiële negatieve impact zich voordoet of de omvang van onze positie in een onderneming.

⁸ <https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf>: "Responsible business conduct for institutional investors"

Stap 3 Negatieve impact voorkomen en/of mitigeren en stap 6 herstel en verhaal

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken, gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement.

Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen.

De nadere invulling van ons engagementbeleid is opgenomen in paragraaf 4.1.2 van het MVB beleid en in de halfjaarlijkse verantwoord beleggen rapportages. In het uiterste geval kunnen wij besluiten om te desinvesteren en de onderneming uit te sluiten van belegging.

Stap 4 Monitoring van implementatie en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse MVB rapportage opgesteld door Achmea Investment Management.

Stap 5 Verantwoording

Halfjaarlijks leggen we aan onze deelnemers en andere belanghebbenden verantwoording af via een publieke versie van het MVB halfjaarverslag. Deze is beschikbaar op onze website:

<https://www.fysiopensioen.nl/downloads>

2. Overzicht van standaarden die gebruikt worden bij thematische aandachtsgebieden

2.1 Mensenrechten

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het UN Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes van het UN Global Compact (zie tevens onderstaande tabel). Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten. In de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt: "The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

TABEL 1. PRINCIPES UN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

	UN Global Compact		Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen

Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten . Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	VIII. Consumentenbelangen IV. Mensenrechten	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Beperking van het recht op zelfbeschikking
- Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- Beperking van vrijheid van meningsuiting

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen: 'Burgerrechten en Politieke Rechten' (BuPo) en 'Economische, Sociale en Culturele Rechten' (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesties waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de UN Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een 'Verklaring over de rechten van inheemse volken'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de 'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO-conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen de mensenrechten 'van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.

2.2 Arbeidsnormen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het UN Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 2. PRINCIPES UN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

	UN Global Compact		Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de UN Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen van belang, welke zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen. In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid wordt genoemd in de derde richtlijn van het UN Global Compact: *"Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining."* De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO-conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het UN Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de ILO-conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het UN Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO-conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het UN Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvatten om hier invulling aan te geven.

3.3. Milieu

Het milieu is het derde hoofdthema van het UN Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 3). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 3. PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

	UN Global Compact		Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het UN Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: *"Business should support a precautionary approach to environmental challenges"*, *"Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility"* en *"Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies."*

In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het Kyoto Protocol, het Verdrag van Bazel (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

3.4 Anti corruptie

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het UN Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 4). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 4. PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

	UN Global Compact		Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen

Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging XI. Belastingen	

Principe 10 van het UN Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de ‘VN Conventie tegen corruptie’ en de ‘VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit’ en luidt: *“Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.”*

Het 10^e principe uit het UN Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- Omkopingspraktijken
- Afpersingspraktijken

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, laat SPF elk kwartaal de beleggingsportefeuilles screenen. Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecontroleerd op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptie regels schenden. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Dit houdt het volgende in:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met Schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door het screenen van de ondernemingen in het beleggingsuniversum kan SPF risico’s (negatieve impact) voor de samenleving en het milieu identificeren. Door middel van het Normatieve engagement programma (zie paragraaf 3.2.1) spreekt SPF ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van de dialoog rapporteert SPF periodiek. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal SPF de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden. Een uitvoerige beschrijving van het (due diligence) screenings proces is terug te lezen in bijlage 1.

Bijlage 3: Uitsluitingscriteria controversiële wapens

Wapens	Activiteiten onderhavig aan de uitsluitingscriteria
Nucleaire wapens	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling, testen, productie en onderhoud van nucleaire munitie. • Ontwikkeling, productie en onderhoud van raketten die hoofdzakelijk worden gebruikt voor het overbrengen van nucleaire munitie. • Ontwikkeling, productie en onderhoud van onderzeeboten uitgerust met ballistische raketten. <p>Activiteiten <u>niet</u> onderhavig aan de uitsluitende criteria:</p> <p>Ontwikkeling, productie en onderhoud van lanceerplatforms voor conventionele munitie die eventueel ook nucleaire wapens kunnen overbrengen, zoals bommenwerpers.</p>
Chemische wapens	Ontwikkeling, productie en onderhoud van chemische wapens.
Biologische wapens	Ontwikkeling, productie en onderhoud van biologische en toxische wapens.
Antipersoonsmijnen	Ontwikkeling, productie en onderhoud van antipersoonsmijnen
Clustermunitie	<p>Ontwikkeling en productie van clustermunitie met ongeleide 'sub munitie' zonder back-up zelfvernietiging ontstekers (raketten, granaten, bommen, etc.) en essentiële onderdelen daarvan.</p> <p>Ontwikkeling en productie van ongeleide sub munitie zonder back-up zelfvernietiging ontstekers.</p> <p>Activiteiten <u>niet</u> onderhavig aan de uitsluitingscriteria:</p> <p>Ontwikkeling, productie en onderhoud van lanceerplatforms niet enkel bedoeld voor clustermunitie, zoals vliegtuigen, artillerie en raketwerpers.</p>